

ERLIJK ETEN
VEILIG ETE'
GEZOND ETE'

JAARVERSLAG
2017

INHOUDSOPGAVE

3	VOORWOORD
4	DEEL A – DE FOODWATCH DROOM & 2017 IN EEN NOTENDOP
7	• DE FOODWATCH DROOM – EN HOE WIJ DIE WILLEN VERWEZENLIJKEN
8	• 2017 IN EEN NOTENDOP
10	DEEL B – CAMPAGNES
12	• ONZE WERKWIJZE
13	• ONZE CAMPAGNES
14	VOEDING EN GEZONDHEID
16	POLITIEKE EN WETENSCHAPPELIJKE INTEGRITEIT
18	SCHADELIJKE STOFFEN
20	FRAUDE, TOEZICHT EN INFORMATIERECHT
22	MISLEIDING
24	• RESULTATEN IN CIJFERS
28	• HIGHLIGHTS MEDIA-AANDACHT
30	DEEL C – ORGANISATIE
32	• STAKEHOLDERS
36	• FONDSENWERVING
38	• ORGANISATIE EN BESTUUR
41	• ACTIVITEITEN
42	• BLIK VOORUIT
44	DEEL D – THE ORANGE PAGES
48	• JAARREKENING 2017

COLOFON / ONTWERP: RAZA / DRUKKERIJ: GROENPRINT / PAPIER: COCOON
FOTOGRAFIE: VINCENT VAN LEEST (P3, P39), SHUTTERSTOCK, THINKSTOCK

VOORWOORD

In 2017 hebben we veel bereikt op campagnegebied en belangrijke stappen gezet om foodwatch verder te professionaliseren. In dit jaarverslag kun je hierover lezen, en over welke uitdagingen nog voor ons liggen. Door een ervaren campaigner toe te voegen aan het bestaande, tweekoppige campagne-team, leverden we een enorm hoge output. Met tientallen persberichten en talloze nieuwsberichten wakkerden we de publieke en politieke discussie aan over wat er misgaat in Nederland voedselland.

Afgelopen jaar moest vooral de Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) het vaak ontgelden. En terecht, want de toezichthouder liet veel steken vallen. Het fipronilschandaal is tekenend: de NVWA negeerde aanvankelijk signalen en klachten uit de markt en informeerde consumenten niet adequaat. Zoals je verderop in dit verslag kunt lezen, speelde foodwatch een sleutelrol in dit schandaal om de toezichthouder bij de les te krijgen.

Bij de NRC Charity Awards van 2017 vielen we maar liefst twee keer in de prijzen. Met 15.000 stemmen won onze advertentie de publieksprijs, en de vakjury kende deze de tweede prijs toe. Het overweldigende aantal publieksstemmen geeft aan hoezeer consumenten zich zorgen maken over geknoei met hun eten.

Achter de schermen bundelden wij en onze internationale collega's onze krachten: op 1 april 2017 werd foodwatch International opgericht. Samen met foodwatch Duitsland

en foodwatch Frankrijk kunnen we nu nóg effectiever campagnevoeren op Europees niveau, en meer invloed uitoefenen om betere voedselwetgeving (of naleving daarvan) te realiseren.

In december verzochten we het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) om als erkend goed doel in het Register Goede Doelen opgenomen te worden. Deze erkenning werd toegekend op 19 april 2018. Met de status van 'Erkend Goed Doel' geven we onze bestaande én toekomstige donateurs zekerheid dat we zorgvuldig en verantwoord omgaan met het geld dat wij van hen ontvangen.

Het jaarverslag dat voor je ligt, hebben wij met zorg samengesteld en we nodigen je dan ook van harte uit om onze inkomsten, uitgaven, activiteiten en resultaten te bekijken. Zie het maar als het etiket op ons 'product' – waarvan we je graag de ingrediënten laten zien.

ILSE GRIEK
directeur

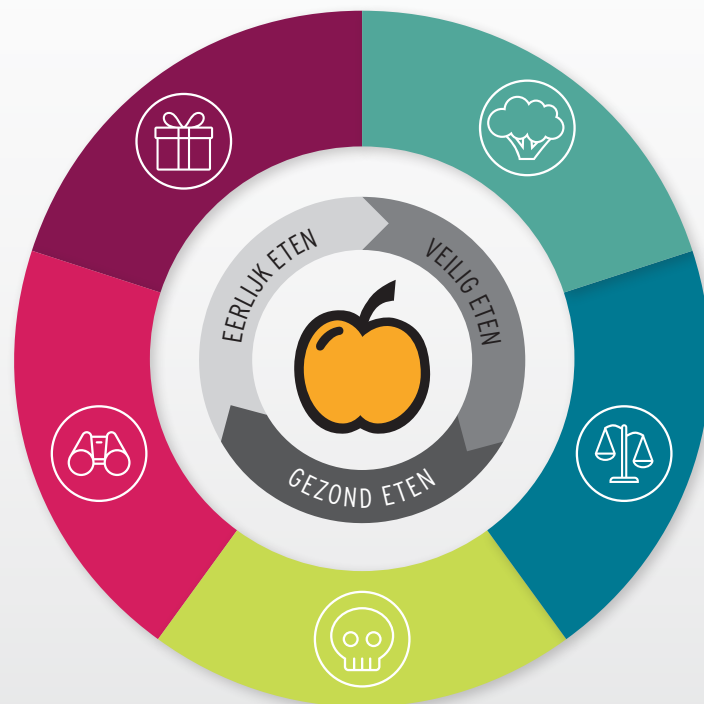
PAUL HOHNEN
bestuursvoorzitter

A

DE FOODWATCH DROOM

EN HOE WE DIE WILLEN VERWEZENLIJKEN

FOODWATCH

3 DOELSTELLINGEN

EERLIJK ETEN

VEILIG ETEN

GEZOND ETEN

5 CAMPAGNETHEMA'S

Voeding en
Gezondheid

Politieke en
Wetenschappelijke
Integriteit

Schadelijke
Stoffen

Fraude,
Toezicht en
Informatierecht

Misleiding

VISIE EN MISSIE

WAT IS ER MIS?

Eten is een voorwaarde om te overleven. Maar wat we eten, wordt grotendeels voor ons bepaald. De almachtige voedingsindustrie dicteert de spelregels aan de beleidsmakers, en de toezichthouder houdt bedrijven nog te vaak de hand boven het hoofd. Terwijl handelsbelangen prevaleren boven consumentenrechten, de volksgezondheid en het milieu, kijkt de consument hulpeloos toe. Europese voedselveiligheidswetten die bedoeld zijn om consumenten te beschermen tegen onveilig en frauduleus voedsel, zijn een wassen neus. Lobbyisten bepalen te vaak wat er op ons bord komt – en wat we over ons voedsel mogen weten. Belangrijke informatie wordt achtergehouden. Veel misleidende praktijken zijn zelfs volkomen legaal; bekende mazen in de wet worden niet gedicht, ook niet na talloze schandalen en voorbeelden van misleiding en fraude in de voedingsindustrie.

DE DROOM VAN FOODWATCH

Iedereen heeft recht op eerlijk, veilig en gezond eten. De politiek en de voedingsindustrie moeten hun verantwoordelijkheid nemen in de borging van consumentenrechten, de volksgezondheid en het mensenrecht op adequaat voedsel.

Daarvoor vecht foodwatch. Als kritische maatschappelijke organisatie geven wij consumenten een stem. We zetten ons in voor het recht om te weten wat we eten en voor het recht op voedsel dat noch mens, noch milieu schaadt.

AANPAK

Als dé onafhankelijke voedselwaakhond stellen wij misstanden aan de kaak en leggen wij de vinger op de rotte plekken in onze voedselvoorziening. Met onderzoeken, campagnes en rechtszaken, en via brede media-aandacht en gesprekken met de overheid vormt foodwatch een belangrijke tegenkracht voor de macht van de industrie. foodwatch heeft geen winstoogmerk, is volledig onafhankelijk en accepteert geen geld van overheid of voedingsindustrie. We werken op nationaal en Europees niveau en hebben kantoren in Duitsland, Frankrijk en Nederland.

2017 IN EEN NOTENDOP

In 2017 hebben we met onze campagnes de discussie rondom voedsel flink aangewakkerd. Nog nooit hebben we zoveel mensen bereikt via de TV, radio, kranten, onze website en sociale media. Met deze aandacht bereikten we niet alleen consumenten, maar ook de voedingsindustrie en de overheid. Hierdoor was foodwatch de katalysator achter diverse veranderingen op voedselgebied.

✓ INDUSTRIE MOET OPHOUDEN MET ZOETE BROODJES BAKKEN

De kritiek op de suiker die alom in ons voedsel aanwezig is, zwol aan – niet in de minste plaats door diverse publicaties van foodwatch. Weliswaar zette de industrie een paar marginale verbeterstappen, maar het blijft pijnlijk duidelijk dat zelfregulering rond suiker, vet en zout niet werkt. Scherpere maatregelen zijn hard nodig, en het nieuwe kabinet heeft die ook aangekondigd.

✓ PIJNLIJK SCHANDAAL VOOR FALENDE TOEZICHTHOUDER

Medio 2017 kwam aan het licht dat miljoenen eieren besmet waren met het verboden verdelgingsmiddel fipronil. De eerste melding hierover ontving de NVWA al een half jaar eerder, maar ze verzuimde in te grijpen. Er werden geen tests gedaan, consumenten werden veel te laat, onvolledig en zelfs verkeerd voorgelicht en de NVWA hield de eiersector de hand boven het hoofd door leugens niet te corrigeren. foodwatch voorzag media, politiek en de evaluatiecommissie van informatie en zette het belang van de consument, dat steeds dreigde onder te sneeuwen in deze enorme crisis, onvermoeibaar voorop.

✓ GLYFOSAAT: MEER OMSTREDEN DAN OOI

We hielden de dreigende toelating van het omstreden bestrijdingsmiddel glyfosaat op de publieke en politieke agenda. De procedures in de EU voor toelating of verlenging van bestrijdingsmiddelen zijn niet transparant en de onderzoeken van fabrikanten waarop toelatingsbeslissingen zijn gebaseerd, worden geheim gehouden. Uiteindelijk haalde verlenging van de toelating toch een meerderheid, al was dit niet voor de gebruikelijke 10 maar 5 jaar. Ook leidde de discussie tot een belofte om de Europese regels rond toelating en de openbaarheid van onderzoeken aan te scherpen.

✓ VERBODEN GEBLEEKT MEEL IN GEÏMPORTEERD VOEDSEL

Geen één van de 86 Amerikaanse importproducten die we onderzochten, bleek geheel te voldoen aan de Europese etiketteringsregels. Ook troffen we meerdere producten met gebleekt meel aan, een in de EU verboden ingrediënt. Supermarkten haalden de bewuste producten direct uit de schappen, en diverse importeurs pasten hun etiketten aan.

✓ VEEL ANIMO VOOR GOEDKOPER GROENTE EN FRUIT

In de coalitieonderhandelingen voor een nieuw regeerakkoord werd gesproken over verhoging van de btw op voedsel, zelfs op groente en fruit. Absurd! In recordtijd zetten ruim 60.000 mensen hun handtekening onder een brief van foodwatch aan de Tweede Kamer om de btw op groente en fruit te verlagen naar 0%.

✓ EERLIJKER, VEILIGER EN GEZONDER UIT ETEN

Na lang strijden kregen we horeca-inspectierapporten van de NVWA boven tafel. De NVWA ontwikkelde een app waarmee consumenten nu beter kunnen kijken welke horecagelegenheden zijn onderzocht en wat daarvan de resultaten zijn. Zo kunnen consumenten achterhalen waar ze aan toe zijn.

✓ SCHADELIJKE STOFFEN: ARSENICUM, MINERALE OLIËN

Hoge concentraties anorganisch arsenicum in kindervoeding, grote hoeveelheden schadelijke minerale oliën in kaaswafels, grote concentraties bestrijdingsmiddelen op gojibessen, en aardbeien die meer dan zes keer zoveel resten bestrijdingsmiddelen bleken te bevatten dan ander fruit... In al deze gevallen had de NVWA niet of niet adequaat ingegrepen. De aandacht die we hiervoor vroegen, leidde tot Kamervragen en uiteindelijk tot beloftes van het kabinet voor verbetering.

✓ FOODWATCH INTERNATIONAL IS EEN FEIT!

Samen met foodwatch Duitsland en Frankrijk hebben wij hard gewerkt aan het oprichten van een internationale koepelorganisatie om onze werkzaamheden te coördineren. In april 2017 werd foodwatch International een feit. Dat is belangrijk, want het merendeel van de Nederlandse voedselwetgeving wordt niet in Den Haag, maar in Brussel bepaald. Met gecoördineerde internationale acties kunnen we nu met een nóg krachtiger stem opkomen voor de consument!

B

CAMPAGNES

ONZE WERKWIJZE

DETECTEREN

We signaleren een voedselprobleem door eigen of bestaand onderzoek, en door tips van consumenten. Is eerlijk eten, veilig eten of gezond eten in het geding? Bij welk campagnethema past het?

DETECTEREN

ANALYSEREN

INFORMEREN

We informeren burgers en consumenten en creëren via eigen kanalen en via de pers. Vervolgens mobiliseren we de achterban en roepen we op tot gezamenlijke (e-mail)acties.

BEWUSTZIEN CREËREN

MOBILISEREN

CONFRONTEREN

Voor het oog van publiek confronteren we bedrijfsleven en politiek met misstanden, en oefenen we actiedruk op ze uit om tot verandering over te gaan.

CONFRONTEREN

AANMANEN

VERANDERING

ONZE CAMPAGNES

Foodwatch vecht voor jouw recht op eerlijk, veilig en gezond eten. Om deze doelstellingen te bereiken, werken we met vijf campagnethema's. Op de volgende pagina's vertellen we meer over onze activiteiten binnen deze thema's en lichten telkens één actie toe.

VOEDING EN GEZONDHEID

De supermarkten liggen vol producten boordevol suiker, vet of zout. Junkfood wordt overal tegen spotprijzen aangeboden, van scholen tot ziekenhuizen. Diabetes, obesitas, hoog cholesterol en hoge bloeddruk rukken snel op: een maatschappelijk probleem dat leidt tot veel menselijk leed en hoge zorgkosten. Zelfregulering door de voedingsindustrie faalt en afspraken leveren amper iets op. De overheid moet haar verantwoordelijkheid nemen en de industrie krachtige maatregelen opleggen.

POLITIEKE EN WETENSCHAPPELIJKE INTEGRITEIT

In achterkamertjes worden handelsverdragen in de steigers gezet die de belangen van bedrijven nóg meer voorrang geven, ten koste van onze voedselveiligheid, mens en milieu. De bedrijvenlobby in Nederland is amper gereguleerd en zeer intransparant. De voedingsindustrie stuurt lobbyisten naar Den Haag en Brussel om wetgeving en handelsverdragen naar hun hand te zetten en bekostigt via de derde geldstroom onderzoek aan universiteiten en andere onderzoeksinstituten, ten koste van de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid ervan. Een transparante, integere en daadkrachtige overheid is nodig om consumentenbelangen weer voorop te stellen.

SCHADELIJKE STOFFEN

Zonder dat we het weten, zitten er omstreden en schadelijke stoffen in ons voedsel. Normen zijn er niet, of zijn niet streng genoeg. Normen die er wel zijn, worden niet of nauwelijks gecontroleerd, en als ze overschreden worden, worden consumenten daar vrijwel nooit over gewaarschuwd. Het voorzorgsbeginsel – verankerd in de Europese wetgeving – moet consequent worden toegepast: als er vermoeden of bewijs is dat een stof schadelijk is, mag deze niet in ons voedsel terechtkomen.

FRAUDE, TOEZICHT EN INFORMATIERECHT

Fraude met voedsel kan zeer lucratief zijn. Hiermee zijn soms grote gezondheidsrisico's gemoeid. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) is verantwoordelijk voor het toezicht in Nederland, maar loopt vaak achter de feiten aan. Bovendien weigert de NVWA vaak om informatie openbaar te maken. De NVWA moet een effectieve toezichthouder worden, die transparant en onafhankelijk werkt.

MISLEIDING

Te vaak staan er gezondheids- en andere onzinnige claims op ongezonde producten en bevatten niet alle producten wat je ervan verwacht. Denk aan vitamineclaims op energiedrankjes en 'volkorenproducten' met amper volkorenmeel. Alleen als bedrijven transparante en eerlijke informatie verstrekken, kun je als consument écht een bewuste keuze maken.

Voeding en Gezondheid

GROENTE EN FRUIT BTW-VRIJ

HET PROBLEEM

Sinds 2000 zijn groente en fruit duurder geworden en is suiker in prijs gedaald. Juist terwijl gezondheidsproblemen toenemen, dreigde het kabinet de btw op groente en fruit te verhogen.

DIT DEED FOODWATCH

Via verschillende media riepen we mensen op om onze kant-en-klare mails te versturen. Daarin vroegen we de coalitiepartijen om groente en fruit btw-vrij te maken. Ruim 60.000 mensen gaven hieraan gehoor.

RESULTAAT

- Veel aandacht voor de prijsdaling van junkfood en het duurder maken van gezond voedsel. Politieke partijen verwoordden onze eis van btw-vrije groente en fruit.

NOG NIET BEREIKT

- Een proactief en gezond voedsel-beleid ontbreekt vanuit de overheid. De aangekondigde btw-verhoging op groente en fruit is nog niet van tafel.

VOEDING EN GEZONDHEID

FOODWATCH IN ACTIE

In 2016 zegde de industrie toe om maatregelen te nemen tegen kindermarketing voor junkfood. Echter bleek uit een steekproef van foodwatch dat kinderhelden zoals Dora nog volop zijn te vinden op chips, snoep en koekjes. Om de druk op de fabrikanten op te voeren, startte foodwatch een e-mailactie. We deden onderzoek naar de samenstelling van het assortiment van de drie grootste supermarkten. De uitkomst loog er niet om en trok veel aandacht. Zo bleek 70% van het assortiment te bestaan uit sterk bewerkt fabrieksvoedsel. Deze producten worden in verband gebracht met obesitas, diabetes type 2, hart- en vaatziekten en diverse vormen van kanker. Onder andere de Wereldgezondheidsorganisatie en het Voedingencentrum waarschuwen voor deze categorie fabrieksvoedsel, die een steeds groter deel van het voedselaanbod is gaan uitmaken. We wakkerden met onze onderzoeken de discussie over suiker flink aan. Dat aan 56% van de producten in de supermarkt suiker is toegevoegd, opende velen de ogen. Ook bleek 90% van de kindertoetjes te zoet en vaak ook te vet, vergeleken met de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie. Kunstmatige zoetstoffen worden veelvuldig in verband gebracht met diabetes type 2 en gewichtstoename. Bijna 8.000 mensen tekenden onze e-mailactie en eisten dat de minister zo snel mogelijk een onafhankelijk onderzoek opstart naar de gezondheidseffecten van kunstmatige zoetstoffen. Totdat dit onderzoek is afgerond, zou het overheidsbeleid om suiker te verminderen gericht moeten zijn op een omslag naar

minder zoete producten, zoals in Frankrijk.

DIT HEBBEN WE BEREIKT MET ONZE ACTIES

We zijn erin geslaagd veel mensen ervan bewust te maken dat supermarkten vol liggen met sterk bewerkt fabrieksvoedsel en dat aan veel producten onnodig suiker is toegevoegd. Nederlandse frisdrankproducenten beloofden om uiterlijk eind 2018 te stoppen met de verkoop van de meest zoete frisdranken op middelbare scholen.

Na actiedruk van foodwatch tegen mierzoete kinderdrankjes verlaagde Albert Heijn het suikergehalte van huismerk frisdranken voor kinderen. Daarnaast zorgt de supermarktketen voor meer gezonde alternatieven, zoals mineraalwater.

Na ons onderzoek naar suiker in groente-conserven nam de sector serieuze maatregelen: vanaf de oogst van 2017 voegen zij minder zout en suiker toe aan groente uit pot of blik. De wintergroenten volgen later. Door de vele voedselschandalen begint het ook in de politiek te dagen dat de voedingsindustrie er niet in slaagt zichzelf te reguleren. Het nieuwe kabinet wil met aanvullende maatregelen zorgen dat er minder suiker, vet en zout in voedsel wordt gedaan.

DIT HEBBEN WE NOG NIET BEREIKT

foodwatch ziet de falende zelfregulering graag plaats maken voor een vooruitstrevend, gezond beleid. Met bijvoorbeeld een verbod op kindermarketing voor ongezond voedsel, 0% btw op groente en fruit, en een einde aan junkfood op scholen en in ziekenhuizen.

POLITIEKE EN WETENSCHAPPELIJKE INTEGRITEIT

FOODWATCH IN ACTIE

Integere, transparante lobby en eerlijke handel zijn ons doel. Samen met Milieu-defensie, Meer Democratie en TNI, de samenwerkende organisaties in het Platform TTIP Referendum, boden we politici in het voorjaar meer dan 200.000 handtekeningen aan. Zo herinnerden we ze eraan dat kiezers een referendum willen indien de foute handelsverdragen TTIP en CETA toch worden goedgekeurd in de Kamer.

Met de coalitie LobbyWatch Nederland, mede opgericht door foodwatch, deden we een oproep aan het Europe Parlement: geef Monsanto geen ruimte om hun bestaande lobby-ban te omzeilen, via bijvoorbeeld lobbybureaus. LobbyWatch pleit voor ethische en transparante belangenbehartiging in Nederland.

DIT HEBBEN WE BEREIKT MET ONZE ACTIES

In onze campagne tegen CETA hebben we inmiddels ruim 200.000 sympathisanten achter ons weten te krijgen. De publieke aandacht voor de handelsverdragen is hoog en het onderhandelingsproces ligt inmiddels onder een vergrootglas.

Met LobbyWatch pleitten we met succes voor een afkoelperiode voor voormalige politici, ambtenaren en toezichthouders: in mei voerde minister Plasterk zo'n afkoelperiode in. Oud-bewindspersonen mogen na het neerleggen of verlaten van hun functie twee jaar lang niet lobbyen bij hun oude departement. Een stap in de goede richting, maar dit zou ook moeten gelden voor andere politici zoals Tweede Kamerleden en voor (hogere)

ambtenaren van ministeries.

DIT HEBBEN WE NOG NIET BEREIKT

De bedrijvenlobby in Nederland is amper gereguleerd en zeer intransparant. Dit bedreigt niet alleen de politieke, maar ook de wetenschappelijke integriteit. De voedingsindustrie, die al te vaak haar eigen voedsel onderzoekt en keurt, bepaalt zo ook de voedselveiligheidsnormen waaraan ze zich moet houden. Consumenten en consumentenorganisaties worden buitenspel gezet, terwijl volksgezondheid en consumentenrechten in het geding zijn. Nog steeds worden er in achterkamertjes handelsverdragen in de steigers gezet die de belangen van bedrijven nóg meer voorrang geven, ten koste van onze voedselveiligheid, mens en milieu. In het najaar van 2017 werd CETA zoals gevreesd deels goedgekeurd en zelfs al ingevoerd – nog voordat de Kamer erover kon stemmen. En toeval of niet, kort daarop volgde een wetsvoorstel om het referendum als democratisch middel af te schaffen.

CETA is al deels in werking gesteld, maar het verdrag is nog niet definitief: alle nationale en enkele regionale parlementen in Europa moeten daarvoor het verdrag goedkeuren. Als één land weigert, moet het hele verdrag alsnog van tafel. Om zo'n vetostem te realiseren, voert foodwatch campagne in Nederland, Frankrijk en Duitsland.

Politieke en Wetenschappelijke Integriteit

LOBBYWATCH

HET PROBLEEM

Voedselbedrijven voeren intensief lobby. In Brussel en Den Haag onderhandelen ze achter gesloten deuren mee over wetgeving en beleid, waarbij hun belangen vaak voorrang krijgen ten koste van voedselveiligheid.

DIT DEED FOODWATCH

Met het LobbyWatch manifest vragen we om een betere omgang met lobby. Met dit samenwerkingsverband hebben we het hele jaar door aandacht gevraagd voor schimmige lobbypraktijken.

RESULTAAT

- De afkoelperiode: oud-bewindspersonen mogen twee jaar lang niet lobbyen bij hun oude departement.
- Lobbyisten van Monsanto mogen zich niet meer in het Europees Parlement vertonen.

NOG NIET BEREIKT

- Afkoelperiode moet ook gelden voor politici zoals Tweede Kamerleden.
- De bedrijvenlobby in Nederland is slecht gereguleerd. Gelijke toegang tot overheid en politiek moet gewaarborgd zijn.

Schadelijke stoffen

ARSENICUM IN RIJSTWAFELS

HET PROBLEEM

Baby- en kindervoeding wordt onvoldoende gecontroleerd op schadelijke stoffen. Toch adviseren fabrikanten deze producten meerdere keren per dag aan je kind te geven.

DIT DEED FOODWATCH

In onderzoek dat we lieten doen, werd bij 6 van de 24 onderzochte rijst-producten voor baby's meer anorganisch arsenicum gemeten dan wettelijk toegestaan.

RESULTAAT

- De NVWA gaat kindervoeding voortaan testen op anorganisch arsenicum.

NOG NIET BEREIKT

- Bedrijven spannen zich onvoldoende in om kankerverwekkende stoffen uit babyvoedsel te houden.
- Bedrijven geven onverantwoord advies dat geen rekening houdt met blootstelling aan arsenicum.

SCHADELIJKE STOFFEN

FOODWATCH IN ACTIE

7 op de 10 onderzochte gojibessen bleken in 2016 besmet met meer resten van bestrijdingsmiddelen dan toegestaan – tot wel 55 keer de wettelijke norm, concludeerde foodwatch na analyse van de officiële inspectiegegevens. De vervuiling was zo ernstig, dat er meermaals sprake was van acuut gezondheidsrisico voor baby's en kinderen. Toen we dit in 2017 bekendmaakten, bleek dat de NVWA in de tussentijd nog geen enkele gojibes had onderzocht, ondanks de alarmerende cijfers. De minister eiste verbetering van de NVWA, die direct aan het testen sloeg. Als gevolg werden meerdere partijen uit de handel gehaald, want ook nu bleken de bessen weer zeer vervuild. De NVWA waarschuwde ook andere landen hiervoor. Met controlegegevens die in handen waren van foodwatch, werden consumenten gewaarschuwd dat er zes keer meer resten landbouwgif op aardbeien werden aangetroffen dan op ander fruit. Verder zetten we onze campagne voort tegen vervuiling van voedsel met minerale oliën, die ervan verdacht worden kanker en weefselschade te kunnen veroorzaken. De discussie over glyfosaat – het meest gebruikte maar ook mogelijk kankerverwekkende onkruidbestrijdingsmiddel – wisten we ook in 2017 succesvol aan te wakkeren. Na veel gesteggel en met een nipte meerderheid, is het voorstel van de Europese Commissie echter toch aangenomen. Voor de komende vijf jaar blijft het gebruik van glyfosaat toegestaan.

DIT HEBBEN WE BEREIKT MET ONZE ACTIES

Glyfosaat is dan wel weer toegelaten, maar wel voor een kortere periode dan de gebruikelijke tien jaar. Ook willen steeds meer landen deze periode gebruiken voor het uitfaseren van dit gif. De Europese Commissie heeft beloofd om de toelatingsprocedures voor pesticiden tegen het licht te houden en met een voorstel te komen voor verbetering en meer transparantie. Naar aanleiding van onze campagne tegen gevaarlijke minerale oliën werden Kamervragen gesteld over de blootstelling van consumenten hieraan. Nederlandse kaaswafels die ermee besmet bleken werden uit de handel gehaald, mede gebaseerd op informatie van de NVWA. Juist rond dit schandaal maakte de NVWA voor het eerst een risicobeoordeling openbaar, en beloofde ons dit in de toekomst vaker te doen.

DIT HEBBEN WE NOG NIET BEREIKT

Er zijn nog geen concrete maatregelen vanuit de overheid om de vervuiling met minerale oliën aan te pakken of om maximale vervuilinglimieten te stellen aan deze stoffen, ondanks het mogelijke gevaar ervan voor de volksgezondheid. De NVWA waarschuwt consumenten nog steeds niet direct wanneer zij vervuiling van voedsel met schadelijke stoffen aantreft, of wanneer er met voedsel wordt gefraudeerd. Bij de toelating van bestrijdingsmiddelen blijven geheime studies van de fabrikant nog steeds een grote rol spelen, waardoor onafhankelijke wetenschappers niet mee kunnen kijken of consument en milieu voldoende worden beschermd.

FRAUDE, TOEZICHT EN INFORMATIERECHT

FOODWATCH IN ACTIE

Meermaals tikten we de NVWA op de vingers, onder andere over arsenicum in rijstproducten en over landbouwgif op aardbeien en gojibessen. Daarnaast deden we zelf onderzoek naar Amerikaanse importproducten: geen (!) van de 86 onderzochte producten voldeed aan de Europese normen. We kwamen een verboden ingrediënt tegen, op de meeste producten ontbrak de verplichte voedingsinformatie en op sommige producten ontbrak zelfs de verplichte waarschuwing voor aanwezige allergenen. Naar aanleiding van het fipronilschandaal startten we een e-mailcampagne om de NVWA weg te halen bij het ministerie van Economische Zaken – de plek waar handelsbelangen van nature regeren. Zo'n 12.000 mensen deden mee.

DIT HEBBEN WE BEREIKT MET ONZE ACTIES

De hoogste bestuursrechter, de Raad van State, stelde foodwatch in het gelijk: wij hadden in 2013 het volste recht om te eisen dat de NVWA openbaar moest maken wie er toen precies het frauduleuze 'rundvlees' – dat deels paardenvlees bleek – van vleeshandelaar Selten hadden verkocht. Nadat wij de zaak eind 2015 wonnen, spande een vleeshandelaar hiertegen hoger beroep aan. In februari 2017 bevestigde de Raad van State ons gelijk. Door het winnen van deze zaak heeft foodwatch een juridisch precedent geschapen waardoor informatie over voedsel fraude voortaan sneller en makkelijker boven tafel te krijgen is.

De NVWA hield lang horeca-inspecties voor

zich, terwijl die openbaar horen te zijn. Na een e-mailcampagne maakte de toezichthouder deze alsnog openbaar. De NVWA heeft nu een app ontwikkeld waarin consumenten kunnen kijken welke horecagelegenheden zijn onderzocht en wat daarvan de resultaten zijn (vooralsnog alleen voor Utrecht en Den Haag). Daarnaast bleken ruim 200 horecabedrijven op basis van de inspectieresultaten onder verscherpt toezicht gesteld.

Verschillende supermarkten haalden na ons onderzoek Amerikaanse producten met het in de EU verboden gebleekt meel uit de schappen.

DIT HEBBEN WE NOG NIET BEREIKT

Een effectief preventief systeem van handhaving en fraudebestrijding is nog ver weg. Ieder jaar worden wereldwijd veel gevallen van voedsel fraude vastgesteld. De voedselketen blijft voor consumenten ongrijpbaar door een gebrek aan transparantie en informatie. De NVWA blijft tijdens voedselschandalen vaak schrikbarend stil, of verstrekt veel te laat informatie – of zelfs informatie die onjuist is. Inspectieresultaten worden niet op een zichtbare en begrijpelijke manier openbaar gemaakt. Nog steeds heeft het er de schijn van dat de NVWA de belangen van het bedrijfsleven boven jouw gezondheid stelt. Zelfregulering in de landbouwsector faalt telkens opnieuw. Controle moet terug naar de overheid en moet onafhankelijk worden gemaakt van bedrijfsbelangen.

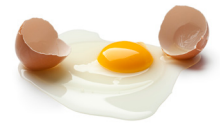

Fraude, Toezicht en Informatierecht

HET FIPRONILSCHANDAAL

HET PROBLEEM

In de pluimveehouderij is grootschalig gebruik gemaakt van fipronil. Miljoenen eieren zijn hierdoor besmet met dit verboden verdelgingsmiddel. De NVWA pakte dit te laat aan.

DIT DEED FOODWATCH

We waarschuwden consumenten en tikten de NVWA op de vingers. Ook zijn we een e-mailactie gestart om de NVWA onafhankelijk te maken van het ministerie van Economische Zaken.

RESULTAAT

- Er is een onderzoekscommissie ingesteld om de crisis te evalueren en de NVWA te verbeteren.
- De EU neemt maatregelen om voedselschandalen beter aan te pakken.

NOG NIET BEREIKT

- Effectieve controle door de overheid, onafhankelijk van bedrijfsbelangen. De NVWA faalt wat betreft de controle op gezondheidsrisico's en informatievoorziening.

Misleiding

MISLEIDING MET BABYVOEDING

HET PROBLEEM

Babyvoeding werd grootschalig aangeboden op internet, zonder de verplichte waarschuwing dat kunstvoeding niet de beste keuze is voor baby's.

DIT DEED FOODWATCH

We keken bij grote online-aanbieders van zuigelingenvoeding of ouders de wettelijk verplichte informatie krijgen. De helft van de online aanbiedingen voldeed niet aan de eisen.

RESULTAAT

- 29 gewonnen Reclame Code Commissie-zaken: fabrikanten en winkels werden gedwongen hun informatieverstrekking aan te passen.

NOG NIET BEREIKT

- NVWA controleert onvoldoende op naleving van de wettelijke voorschriften voor babyvoeding.
- Zelfreguleringsorgaan KOAG faalt bij toezicht op naleving Gedragscode Reclame Zuigelingenvoeding.

MISLEIDING

FOODWATCH IN ACTIE

Zoals elk jaar organiseerden we de Gouden Windei-verkiezing van de meest misleidende voedingsreclame. 31% van de 15.000 stemmen ging in 2017 naar Jumbo Maisbrood zonder maismeel, dat daarmee de verkiezing won.

Ook buiten de Windei-verkiezing om hebben we met succes aandacht gevraagd voor valse claims. Zoals dextrosetabletten die gezond zouden zijn, kruiden-‘thee’ die vooral uit suiker bestaat, vruchtensappen die geen sap zijn, ambachtelijke quiche vol E-nummers, volkorenproducten met amper volkorenmeel er in...

DIT HEBBEN WE BEREIKT MET ONZE ACTIES

De Windei-verkiezing had meer afvallers dan ooit, omdat veel producenten nog voor de uitslag van de verkiezing hun genomineerde producten of de etikettering ervan aanpasten. Er was veel aandacht voor het Gouden Windei, onder andere toen Teun van de Keuken in talkshow Jinek de kandidaten van onze verkiezing mocht toelichten.

Ook dankzij onze andere nieuwsberichten werden er aanpassingen gedaan in voedingsland. Zo trok Dextro Energy verboden gezondheidsclaims in en plaatsten Jumbo, Albert Heijn en Plus zogenaamde ‘sappen’ in het juiste schap – het frisdrankschap.

DIT HEBBEN WE NOG NIET BEREIKT

Continu spreekt foodwatch bedrijven en politiek aan op valse claims en misleidende marketing. En met succes, ook preventief, omdat bedrijven bang zijn om in de schijnwerpers te komen. Toch is er nog geen strengere wetgeving die misleidende etiketten verbiedt en ontbreekt adequate handhaving van bestaande wetgeving.

ONZE GROEIENDE ACHTERBAN

7.088
structurele donateurs
↑ **20%**
groei t.o.v. 2016

1.047
eenmalige donateurs
↓ **30%**
afname t.o.v. 2016

1.164.317
unieke website bezoekers
↑ **17%**
groei t.o.v. 2016

100.018
Facebook-volgers
↑ **34%**
groei t.o.v. 2016

24.614
Twitter-volgers
↑ **8%**
groei t.o.v. 2016

126.356
nieuwsbrief-abonnees
↑ **24%**
groei t.o.v. 2016

138.081
ondertekende petities
↑ **35%**
groei t.o.v. 2016

DIT HEBBEN WE GEDAAN

30 persberichten verstuurd

41 nieuwsbrieven verstuurd

10 marktonderzoeken uitgevoerd

0 geen rechtszaken gevoerd

116 nieuwsitems op onze website gepubliceerd

4 aan 4 coalities deelgenomen

24 product-verpakkingen in een lab laten testen

30 klachten ingediend bij de Reclame Code Commissie

EFFECT: GROOT BEREIK!

- ✓ Samen met onze achterban hebben we ruim 138.000 e-mails van Nederlandse consumenten verstuurd aan politici en bedrijven
- ✓ Ruim 200.000 mensen sloten zich tot eind 2017 aan bij onze oproep voor een referendum tegen vrijhandelsverdragen TTIP en CETA - en dit aantal blijft oplopen
- ✓ 15.000 mensen brachten hun stem uit in de Gouden Windeï-verkiezing
- ✓ 30,3 miljoen tv-kijkers bereikt
- ✓ We zijn 1.508 keer genoemd in online en print/kranten (gemiddeld ruim 4 keer per dag)
- ✓ Bijna 63.000 berichten van en over foodwatch zijn gedeeld op sociale media
- ✓ Cumulatief bereikten we 32 miljoen mensen via Facebook
- ✓ Ruim 1,6 miljoen bezoeken op onze website

FOODWATCH WON DE PUBLIEKSPRIJS VAN DE NRC CHARITY AWARDS

én won de tweede plaats bij de vakprijs van de NRC Charity Awards, in 2011 in het leven geroepen op initiatief van NRC om zowel grotere als kleine doelen te ondersteunen bij het bereiken van bestaande en nieuwe donateurs, vrijwilligers en ambassadeurs.

Dit leverde ons in totaal meer dan €100.000 aan gratis advertentieruimte op.

DIT LEVERDE HET OP

- ✓ Albert Heijn verlaagde het suikergehalte in deel huismerk pakjes drinken.
- ✓ Frisdrankproducenten zegden toe de verkoop van suikerrijke frisdranken op scholen te stoppen.
- ✓ Conservenfabrikanten stopten met suiker toevoegen aan zomergroente.
- ✓ Maatschappij-brede discussie over btw-heffing op groente en fruit.
- ✓ Webwinkels beloofden zich voortaan te houden aan de wettelijke etiketteringsregels voor babyvoeding.
- ✓ Veel aandacht voor aangetroffen bestrijdingsmiddelen op producten, zoals de pesticiden-cocktail op aardbeien en de hoge concentraties op gojibessen van in de EU verboden middelen. De NVWA beloofde voortaan zulke resultaten direct breed in de EU te delen.
- ✓ De minister beloofde haast te maken met de wetenschappelijke beoordeling van de opgetelde risico's van meerdere bestrijdingsmiddelen.
- ✓ Zes van de zeven kandidaten voor het Gouden Windeï wijzigden hun product of etikettering naar aanleiding van de verkiezing.
- ✓ Voedselimporteurs wijzigden hun etiketteringsbeleid nadat we ze aanspraken op misstanden en supermarkten haalden producten met verboden gebleekt meel uit de schappen.
- ✓ De NVWA begon met het actiever delen van horeca hygiëne inspectieresultaten.

HIGHLIGHTS MEDIA-AANDACHT

Foodwatch in gelijk gesteld over gesjoemel met paardenvlees

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft vorig jaar terecht oepende van zaken gegeven in de zaak rond vleesgroenland met Oks. Voedselwaakhond Foodwatch had via de rechter afgevoerd dat de afnemers van het vlees voor de consumenten opbaar zouden worden gemaakt. De Raad van State heeft deze uitspraak nu bevestigd.

Redactie: 02-02-2017, 09:22. Laatste update: 09:24

AD / 02-02-2017 / Campagnethema: Fraude, Toezicht en Informatierecht

Gevaarlijk voor mensen met voedselallergie: etiketten uit VS onbetrouwbaar

Informatie op verpakkingen in de supermarkt klopt lang niet altijd. Vooral bij producten uit Amerika gaat het vaak mis. Dat blijkt uit onderzoek van voedselwaakhond Foodwatch. Dit kan heel gevaarlijk zijn als je ergens allergisch voor bent. "Ik weet nu niet wat ik moet doen."

Aanvulling: Foodwatch heeft RTL Nieuws op 25 juli laten weten dat in het onderzoek meermalen in deze video wordt verwezen naar een aantal onafhankelijke bronnen. De conclusie van het onderzoek, dat de etiketten van producten gepubliceerd zijn, kan anderszins anderszins zijn. Volgens Foodwatch overtuigd. Foodwatch is op dit moment zwaarheidsafdeling de bevoegde instantie in het rapport opbouw van het indigen en zal op korte termijn met een geactualiseerde versie komen.

RTL nieuws / 19-07-2017 / Campagnethema: Fraude, Toezicht en Informatierecht

NOS Jeugdjournaal

Bijna alle kindertoetjes zijn veel te ongezond

27-09-2017, 19:00

Kindertoetjes zijn misschien lekker, maar ook hartstikke ongezond. Dat zegt Foodwatch, een organisatie die gezond en gezond eten ondersteunt, in tegen van de twee toetjes voor kinderen zit te veel suiker en te veel vet.

46 toetjes niet gezond

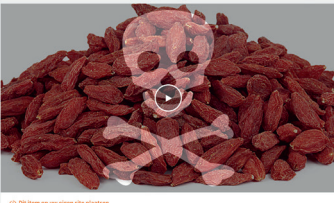
De organisatie heeft gekoken naar alle kindertoetjes die te koop zijn bij de 5 grootste supermarkten. In totaal zijn dat 51 toetjes. Daarmee zijn er 46 niet gezond.

NOS Jeugdjournaal / 27-09-2017 / Campagnethema: Voeding en Gezondheid

'NVWA nalatig met giftige bessen'

05-10-2017 | Gezondheid | Redactie: Jan Salden, Servas Hilgers, Floris Pongers | Verslag: Kim Dombard

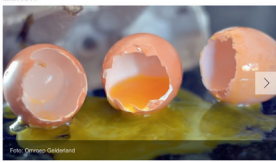

© Dit item op uw eigen site plaatsen

EenVandaag / 05-10-2017 / Campagnethema: Fraude, Toezicht en Informatierecht

Foodwatch: NVWA moet weg bij Economische Zaken

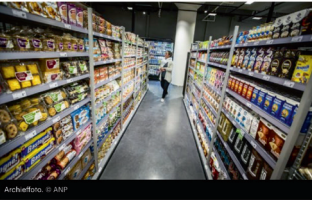
AFKLEVEN - Voedselwaakhond Foodwatch is een e-mailactie gestart om ervoor te zorgen dat in een volgend kabinet de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) onder het reglement van Volksgezondheid komt te vallen. Nu valt de NVWA nog onder het ministerie van Economische Zaken. Hierdoor staat volgens Foodwatch de voedselveiligheid niet altijd voorop omdat economische belangen zwaarder wegen.

Het is belangrijk dat de voedselveiligheid en de gezondheid van de burgers gegarandeerd wordt door een onafhankelijke toezichthouder. Het Comité Consumenten van Foodwatch en Public Good. Omdat de NVWA onder het ministerie van Economische Zaken valt is daar daar niet toe in staat, omdat de toezichtbelangen niet worden wege. Daarom komt de gezondheid van de burger op de tweede plaats en dat is onacceptabel.

Omroep Gelderland / 10-08-2017 / Campagnethema: Fraude, Toezicht en Informatierecht

Foodwatch: 'groot deel supermarktproducten is sterk bewerkt fabrieksvoedsel'

Volgens voedselwaakhond Foodwatch bestaat 70 procent van het assortiment in Nederlandse supermarkten uit sterk bewerkt fabrieksvoedsel. Die producten bevatten vaak veel suiker, vet en zout en weinig mineralen, vitamines en vezels.

RTL nieuws / 30-08-2017 / Campagnethema: Voeding en Gezondheid

Te veel arseen in babyvoeding

Merel Vlas - 2012, 2 december 2017

Trouw / 02-12-2017 / Campagnethema: Schadelijke Stoffen

Nog steeds volop kinderhelden op snoep

Kinderhelden als Spongetob, Doris, K3, Minions en Nijntje krijgen nog steeds op tal van ongezonde voedingsproducten zoals hapjes, koekjes en ijs. De toelichting is een voorbeeld van de Nederlandse supermarkten door voedselwaakhond Foodwatch.

Kinderhelden zouden al weg moeten zijn

Hoewel de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) de toezichthouder van de Nederlandse voedingsindustrie, aan dat zich hard ging maken om de kinderhelden op ongezonde producten te laten verdwijnen in 2015.

Foodwatch ontvreden over niet nakomen belofte

Bij Foodwatch schiet het niet alleen van deze belofte in het verleden. De industrie heeft lang genoeg getuigd. Overgucuten en obesitas onder jongeren is een groeiend probleem. Bedrijven als Bakkert, Vitec, Verbeke en andere moeten hun verantwoordelijkheid nemen en kinderhelden zo snel mogelijk van de verpakkingen van ongezonde producten halen.

'Laat Nijntje luorteljes promoten'

De industrie is het voeding en het is de toezichting steeds niet nakomen. Ook Jansen de Waal van de waakhond. 'Laat Nijntje luorteljes promoten in plaats van loekjes. Dat zou een stap in de goede richting zijn', aldus De Waal.

E-mailactie van Foodwatch

Foodwatch is daarom een e-mailactie gestart, om merken zelf op te roepen geen kinderhelden meer te plaatsen op de verpakkingen van ongezonde producten die niet in de Schijf van Vijf staan. ANP.

Kassa / 07-12-2017 / Campagnethema: Voeding en Gezondheid

'NVWA moet advies eieren rectificeren'

18 aug 2017 16:00 uur

BEREGAG - De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) moet nu snel wijzigen het advies van consumenten over de consumptie van eieren op zijn website rectificeren, vraagt voedselwaakhond Foodwatch vandaag.

LAATSTE NIEUWS

17:23 Redactie laatste voor advies (advies) (advies) (advies)

17:17 Aanvulling op de Telegraaf 'Wanneer kan ik eieren koken?'

16:52 'Te lang koken van eieren'

16:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

16:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

15:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

14:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

13:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

12:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

11:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

10:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

09:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

08:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

07:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

06:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

05:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:34 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:32 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:30 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:28 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:26 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:24 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:22 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:20 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:18 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:16 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:14 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:12 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:10 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:08 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:06 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:04 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:02 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

04:00 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:58 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:56 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:54 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:52 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:50 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:48 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:46 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:44 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:42 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:40 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:38 Eieren koken: advies van de Telegraaf (advies)

03:36 Eieren koken: advies van de Telegraaf (adv

C

ORGANISATIE

WIE HIELPEN ONS DEZE RESULTATEN TE BEHALEN?

Als enige organisatie in Nederland die puur en alleen opkomt voor het recht van consumenten op eerlijk, veilig en gezond eten, staan wij voor een grote uitdaging. De tegenmacht van de industrie is enorm – met miljardenbudgetten en duizenden lobbyisten in Brussel en Den Haag, probeert zij de verbeteringen te voorkomen waar wij voor pleiten. Toch is foodwatch, ondanks haar kleine omvang en budget, in staat om grote veranderingen teweeg te brengen. Met versterking van onze zusterorganisaties foodwatch Duitsland en foodwatch Frankrijk, onze partners, experts, en het allerbelangrijkst – onze achterban van duizenden consumenten – vergroten wij onze stem, en zorgen wij voor een krachtig tegengeluid.

Daarnaast gaan we regelmatig met onze stakeholders in gesprek. Hieronder volgt meer uitleg over onze stakeholders, en de manier waarop wij samenwerken.

CONSUMENTEN

Of je nou vegetariër of vleeseter bent, rijk of arm, liever biologisch of gangbaar eet, broodliefhebber bent of eerder van de glutenvrije kost – foodwatch is er voor jou. Want elke consument heeft het recht om te weten wat hij eet, en op een eerlijke keuze. foodwatch wil ervoor zorgen dat elke consument die keus kan maken – mét, en zonder onze hulp. Via ons Meldpunt Misleiding, per mail en per sociale media kunnen consumenten misstanden rechtstreeks bij ons melden.

ACHTERBAN

De achterban van foodwatch bestaat uit donateurs en sympathisanten. Donateurs ondersteunen ons werk financieel en zijn, omdat wij vanwege onze onafhankelijkheid zoveel bronnen van financiering uitsluiten, broodnodig. Onze donateurs steunen ons niet alleen financieel maar ook door onze acties te ondertekenen: zij zijn onze meest actieve achterban. Sympathisanten volgen foodwatch via onze nieuwsbrief, sociale media of de website, en doen mee met onze acties. Iedereen kan de acties van foodwatch versterken door:

- foodwatch financieel te steunen
- onze e-mailacties te tekenen
- onze sociale media berichten te liken en te delen
- volksvertegenwoordigers en politieke partijen aan te spreken
- de problemen rondom voedsel te bespreken met mensen in je netwerk
- voorbeelden van misleiding te melden bij ons Meldpunt Misleiding
- kritische vragen te stellen aan supermarkten en fabrikanten

Wij houden onze achterban op de hoogte via nieuwsbrieven en sociale media, en updaten regelmatig onze website met belangrijk nieuws over de voortgang van onze campagnes.

EXPERTS

Specialistische kennis is onmisbaar voor ons werk. Daarom doet foodwatch vaak

beroep op wetenschappelijke en beroepsmatige experts – bijvoorbeeld op het gebied van toxicologie, voeding en gezondheid en verschillende gebieden van wetgeving. Om onze campagnes ijzersterk wetenschappelijk te onderbouwen, toetsen wij onze ideeën en plannen vaak van tevoren bij experts. Met juridische specialisten onderhouden wij nauw contact. Specialistische onderzoeken, zoals labonderzoeken of bevolkingspeilingen, besteden wij uit. Voor zowel onze nationale als internationale campagnes winnen we ook regelmatig expertise in uit andere (EU)-landen.

VOEDINGSINDUSTRIE

De voedingsindustrie, waaronder wij zowel voedselproducenten als retailers verstaan, is een belangrijke stakeholder voor foodwatch. Om aan te tonen waar het misgaat, pakt foodwatch bedrijven soms hard aan. Maar naast het aan de kaak stellen van misstanden, voeren wij ook gesprekken met bedrijven over verbetering. Koplopers kunnen een belangrijke rol spelen in de publieke en politieke discussie. En sommige bedrijven willen het wel beter doen, maar wachten op een gelijk speelveld zodat alle voedselproducenten zich aan dezelfde regels moeten houden. In 2017 gingen wij het gesprek aan met onder meer de Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI), het Nederlands Bakkerijcentrum, de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Koffie en Thee en de Nederlandse Vereniging van Fabrikanten van Culinaire Producten.

OVERHEID

Omdat foodwatch consumentenrechten blijvend wil borgen, is de overheid één van onze belangrijkste stakeholders. De overheid is verantwoordelijk voor de bescherming van de volksgezondheid en onze rechten als consument. En alléén de overheid kan het gelijke speelveld bieden dat uiteindelijk álle bedrijven in beweging krijgt. Grootschalige en blijvende veranderingen vergen aanpassing van bestaande wetgeving of zelfs hele nieuwe wetten; zowel in Nederland als op Europees niveau, waar het leeuwendeel van wetgeving op voedsel wordt vastgesteld. foodwatch is dan ook continu in discussie met de overheid: via onze campagnes, via de media, en via persoonlijke en schriftelijke contacten. Zo stuurden wij in 2017 brieven aan de overheid over het fipronilschandaal in de pluimveehouderij, minerale oliën en buitenlandse handel. Wij vroegen het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport om haar verantwoordelijkheid te nemen voor een gezond voedselbeleid, om te stoppen met zelfregulering, en om onafhankelijk onderzoek te starten naar de gezondheidseffecten van kunstmatige zoetstoffen. De Tweede Kamer vroegen wij om tegen de hernieuwde toelating van glyfosaat te stemmen en om de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) weg te halen bij het Ministerie van Economische Zaken.

TOEZICHTHOUDERS

Naast wetgeving is toezicht noodzakelijk om ervoor te zorgen dat deze wetten ook worden nageleefd. De Nederlandse Voedsel

en Warenautoriteit (NVWA), European Food Safety Authority (EFSA), maar ook bijvoorbeeld Europol, zijn daarom belangrijke spelers voor foodwatch. Bijvoorbeeld op het gebied van handhaving en controle van voedselgerelateerde wetgeving, fraudepreventie en het beschermen van informatie-recht van consumenten. In 2017 sprak foodwatch met de NVWA over minerale oliën en anorganisch arsenicum en stuurden wij de EFSA testresultaten voor de monitoring van gehalten van minerale oliën.

MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES (NGO'S)

Om onze doelen te behalen en onze maatschappelijke impact te versterken, werkt foodwatch strategisch samen met andere organisaties en experts, zowel in ad-hoc samenwerkingsverbanden als in allianties en coalities. Het uitgangspunt hierbij is altijd dat deelname de collectieve impact moet vergroten. Omdat het merendeel van voedselgerelateerde wetgeving op EU-niveau wordt bepaald, werkt foodwatch Nederland nauw samen met onze zusterorganisaties, foodwatch Duitsland en Frankrijk en een brede Europese beweging aan consumenten.

foodwatch nam in 2017, als medeoprichter en stuurgroep lid, deel aan de volgende allianties:

- Platform TTIP/CETA Referendum met Meer Democratie, Milieudefensie en TNI
- Lobbywatch Nederland met Transparency International, SOMO, Milieudefensie en TNI.

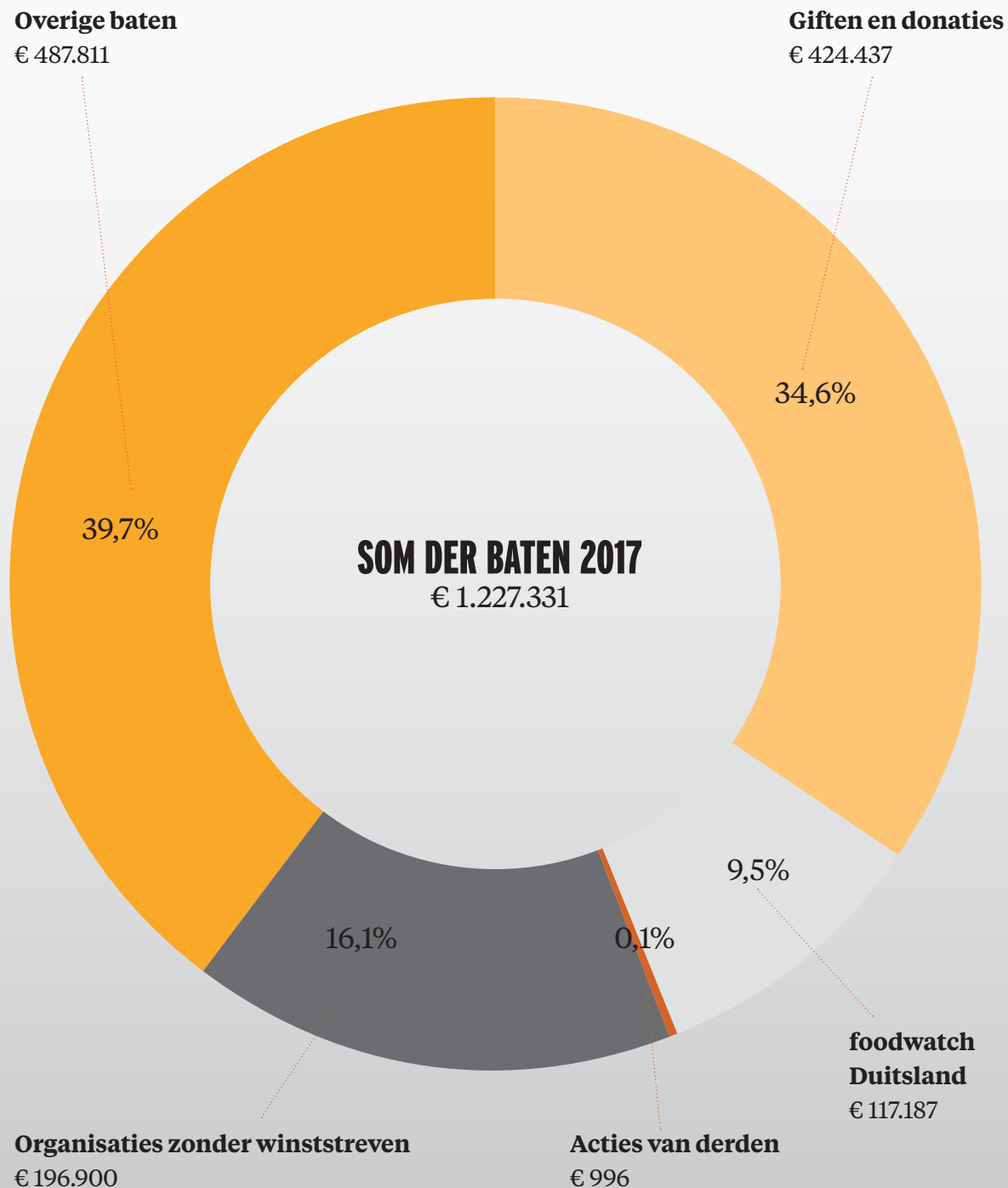
Ook waren wij lid van de Nederlandse TTIP-

alarm coalitie en de ALTER-EU coalitie voor lobbytransparantie in Europa. Wij spreken op inhoudelijk en strategisch niveau regelmatig met partners in deze coalities, zowel via coalitiebijeenkomsten als ad-hoc.

MEDIA

De media en pers spelen in ons werk een sleutelrol. Via de media – zowel traditionele (TV, kranten, radio) als nieuwe media (online, sociale media) – kan foodwatch haar boodschap naar buiten brengen en een zo groot mogelijke doelgroep bereiken. Met deze stakeholders communiceren wij voornamelijk via persberichten, diverse overleggen met programmamakers en journalisten, en via persoonlijke contacten. Ook publiceren wij op onze website regelmatig nieuwsitems, die veelal worden overgenomen door pers en vakpers. Voor ons is dit een goede indicatie dat we erin slagen om onze doelstellingen op de maatschappelijke agenda te krijgen.

INKOMSTENVERDELING 2017

FONDSENWERVING

Onafhankelijkheid is dé essentiële voorwaarde voor ons werk – alleen zo kunnen we, in het ingewikkelde voedsellandschap, écht opkomen voor de belangen van de consument. Omdat foodwatch deze onafhankelijkheid koestert, accepteren wij geen geld van de overheid of voedingsindustrie. Donateurs zijn dus onmisbaar voor ons werk. Het werven en behouden van donateurs is daarom dé focus van onze fondsenwervingsstrategie. Werving doen wij via onze website, onze nieuwsbrieven, en in samenwerking met een telemarketingbureau. Het aantal structurele donateurs van foodwatch steeg in 2017 van 5.916 donateurs eind 2016 naar 7.088 eind 2017. Dit is 8 procent minder dan begroot, maar toch een groei van 20 procent. Ook werden we in 2017 gesteund door 1.047 eenmalige donateurs.

Daarnaast zijn wij dankbaar voor de steun van ideële fondsen en organisaties zonder

winststreven. Wij waren ontzettend blij dat wij in 2017 €21.400 van de Fred Foundation, €12.500 van Stichting A&A en €10.000 van de Oud Rande Fundatie ontvingen. Ook ontvingen wij in 2017 €153.000 in het kader van een samenwerking met de Addesium Foundation, om de financiële zelfredzaamheid van foodwatch Nederland te versterken.

Verder ontvingen wij in 2017 €387.043 aan advertentieruimte binnen de Google zoekmachine via Google. Google ondersteunt ons werk met een royale regeling: we mogen deelnemen aan het Google Ad Grants Pro programma ter waarde van \$40.000 per maand.

Daarnaast wonnen we in 2017 tweemaal de NRC Charity Awards (de tweede plaats van de vakjury, en ook de publieksprijs), met een totale advertentiewaarde van €100.600.

➔ Wil je doneren aan foodwatch? Kijk dan op pagina 43 of op foodwatch.org/nl/doneren

ORGANISATIE EN BESTUUR

BESTUUR

Stichting foodwatch Nederland is een ANBI-instelling met een toezichhoudend bestuur van deskundigen. Dit bestuur is eindverantwoordelijk voor foodwatch Nederland en adviseert op strategisch niveau. De samenstelling is als volgt:

- **Paul Hohnen**, voorzitter sinds 2009. Oprichter van Sustainability Strategies, Amsterdam, en Associate Fellow aan het Royal Institute for International Affairs in Londen.
- **Mariëlle Wisker**, penningmeester sinds 2014. Hoofd Unit Financiën bij het Wereld Natuur Fonds (WNF).
- **Anne van Schaik**, algemeen bestuurslid sinds 2014. Corporate Accountability Campaigner bij Friends of the Earth Europe en algemeen bestuurslid bij Poder del Consumidor.
- **Annemiek van Bentem**, algemeen bestuurslid sinds 2017. Interim communicatiemanager met expertise in maatschappelijke thema's.

Het bestuur stelt het beleid vast, houdt toezicht, legt verantwoording af en geeft op hoofdlijnen leiding aan de directeur. De directeur werkt regelmatig de financiële overzichten en rapportages op meetbare doelstellingen bij. Deze worden gedeeld met het bestuur en behandeld tijdens de bestuursvergaderingen. Daarnaast heeft de voorzitter van het bestuur regelmatig contact met de directeur.

Het bestuur vergaderde in 2017 twee keer,

en behandelde daarbij onder meer de volgende onderwerpen:

- Naleven van statuten en wet- en regelgeving
- Financieel toezicht en goedkeuring jaarverslag en jaarrekening over 2016
- Vaststellen doelstellingen voor 2017
- Goedkeuring jaarverslag en jaarrekening over 2016
- Voortgang van campagnes
- Fondsenwervingsstrategieën
- Personeelwisselingen en salarisontwikkelingen
- Voortgang in de oprichting van foodwatch International, een op 1 april 2017 ingestelde internationale koepelorganisatie.

Daarnaast organiseerde zij een interne discussiedag om over de voortgang van foodwatch te spreken. Het bestuur is onbezoldigd en ontvangt alleen een onkostenvergoeding voor de reële kosten die zij maken voor hun bestuurswerk. In 2017 bedroegen deze kosten €531.

DIRECTIE

De directeur is in dienst van Stichting foodwatch Nederland en is verantwoordelijk voor het dagelijks leiden van de organisatie en voor het aansturen van medewerkers, en handelt autonoom binnen de parameters van het beleidsplan en budget. Doelstellingen worden aan het begin van het jaar besproken en vastgesteld. Tijdens teammeetings en evaluatiesessies wordt teruggeblikt op acties en werkzaamheden en worden de belangrijkste activiteiten geëvalueerd.

PERSONEEL

Op 31 december 2017 had foodwatch Nederland zeven medewerkers in dienst (5,9 fte). Ook werkten er in 2017 twee campagne-

stagiaires bij foodwatch. Het team werd in 2017 niet ondersteund door vrijwilligers. Er vond in 2017 binnen de organisatie geen verloop plaats.

ACTIVITEITEN

BELONING

foodwatch is niet aangesloten bij een collectieve arbeidsovereenkomst (CAO). foodwatch biedt haar werknemers een marktconform salaris binnen de NGO sector. De directeur ontving in 2017 voor haar werk een salaris van € 5.610 bruto per maand, exclusief vakantiegeld. De brutosalarissen van alle werknemers samen (gemiddeld 5,5 fte) bedroegen in 2017 €294.964, inclusief vakantiegeld. Daarnaast heeft foodwatch een bescheiden pensioenregeling. Reiskosten van werknemers die buiten Amsterdam wonen, worden vergoed. foodwatch hecht zeer aan een goede balans tussen privé en werkleven en hanteert daarom flexibele werktijden en faciliteert thuis werken. Medewerkers kunnen aanspraak maken op een educatiebudget van €750 per jaar. In 2017 hebben 6 medewerkers hier gebruik van gemaakt. Zij volgden cursussen op het gebied van media, leiderschap, conceptontwikkeling, voeding & gezondheid

en Excel. Ook heeft de BHV'er de jaarlijkse bijscholing op gebied van bedrijfshulpverlening gevolgd.

FOODWATCH INTERNATIONAL

Ook op internationaal niveau hebben we grote stappen gezet. Samen met foodwatch Duitsland en Frankrijk hebben wij hard gewerkt aan het oprichten van een internationale koepelorganisatie om onze werkzaamheden te coördineren. In april 2017 werd foodwatch International een feit. Thilo Bode, de oprichter van foodwatch, is aangesteld als internationale directeur. De belangrijkste zaken worden besproken en gecoördineerd door een Executive Directors Committee, om zo efficiënt mogelijk tot optimale besluiten te komen. Dit comité bestaat uit de directeurs van foodwatch International en van foodwatch Nederland, Duitsland en Frankrijk. Nu kunnen we met een nóg krachtiger stem opkomen voor de Nederlandse – en Europese – consument!

PROFESSIONALISERING EN UITBREIDING

In 2017 is het campagneteam van foodwatch Nederland uitgebreid van 2 naar 3 campagners. Ook hebben wij weer hard gewerkt aan de professionalisering en investeerden we opnieuw in kennisopbouw binnen de organisatie. Op gebied van bedrijfsvoering blijven we voortdurend kritisch op ons beleid. Zowel het beleid als de begrotings- en bedrijfsprocessen zijn verder verbeterd en gestandaardiseerd. En er is hard gewerkt aan verdere overeenstemming in de internationale samenwerking. Het campagneteam wisselt regelmatig kennis uit met collega's van foodwatch Duitsland en Frankrijk. In het vierde kwartaal van 2017 dienden wij een erkenningsaanvraag in bij het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF), om als erkend goed doel in het Register Goede Doelen opgenomen te worden. Het CBF toetst daarvoor of ons beleid, ons werk en onze transparantie voldoen aan haar strenge kwaliteitseisen. Deze erkenning is inmiddels toegekend (met ingang per 1 mei 2018).

MVO-BELEID

foodwatch hecht veel belang aan een verantwoorde bedrijfsvoering. Sociaal ondernemen zit verweven in onze campagnes en doelstellingen, en ook in de wijze van waardering en aansturing van onze medewerkers. Het pand waarin foodwatch kantoor houdt, maakt gebruik van groene stroom. We scheiden afval (plastic, papier en glas), zodat het gerecycled kan worden. Op één na reizen al onze medewerkers met fiets of het openbaar vervoer. Waar dat van toepassing is, zijn onze campagnematerialen, kantoorbenodigdheden,

drukwerk en koffie en thee gifvrij en voldoen ze zo veel mogelijk aan de keurmerken Forest Stewardship Council (FSC), biologisch en fairtrade. Tegelijkertijd maken we altijd de afweging of we onze uitgaven kunnen verantwoorden aan de particulieren, stichtingen en fondsen die ons financieel steunen.

RISICOBEHEER

Op basis van een regelmatige risicoanalyse houden de directeur en het bestuur zicht op de belangrijkste risico's voor de organisatie. Voor foodwatch zijn er risico's voornamelijk op het gebied van inkomsten, juridische aansprakelijkheid, personele capaciteit en kennis (een beperkt aantal werknemers, met een groot aantal taken), imago en bedrijfsvoering. Ons verzekeringspakket dekt een deel van deze risico's. Om overige risico's af te dekken hanteren we een vierogenprincipe voor zowel campagneuitingen als financiële uitgaven, en rapporteren we maandelijks over onze financiën. Ook huren we regelmatig juridische expertise in. Omdat wij met veel persoonsgegevens (o.a. van donateurs) werken, lieten wij in 2016 een assessment uitvoeren op het gebied van privacy en bescherming van persoonsgegevens. We scoorden ruim boven het sectorgemiddelde. In 2017 pakten we verbeterpunten op, waaronder het aanstellen van een Privacy Officer, het formuleren van een privacybeleid en het onderhandelen van nieuwe verwerkersovereenkomsten met onze dataverwerkers, zodat wij in 2018 klaar zijn voor de invoering van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

BLIK VOORUIT

Wij hebben in 2017 erg veel bereikt, maar er is nog een lange weg te gaan. Daarom zullen we onverminderd doorbijten met oog op onze doelstellingen: volwaardige bescherming voor jouw recht op gezond, eerlijk en veilig eten! In 2018 hanteren we hierbij de volgende uitgangspunten.

CAMPAGNES

De campagnes van foodwatch leiden tot een actievere overheid die ingrijpt bij ongewenste ontwikkelingen in de voedingsindustrie, zoals kindermarketing, de obesogene omgeving en blootstelling van consumenten aan schadelijke stoffen. We vormen een tegenwicht tegen de lobby van de voedingsindustrie, en houden de overheid aan haar taak om te waken over de volksgezondheid.

MEDIA

Massamedia zijn voor foodwatch een belangrijk kanaal om misstanden aan de kaak te stellen. Om die reden investeert foodwatch in een goede relatie met de media.

FINANCIËN

Wij werken toe naar financiële zelfredzaamheid op basis van donateursinkomsten en de opbouw van financiële reserves volgens normen die in de sector gelden.

FONDSENWERVING

We blijven onze fondsenwervingsstrategie verder verstevigen en diversifiëren, altijd met oog voor het behoud van onze onafhankelijkheid.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

foodwatch Nederland is een actieve en constructieve speler in de samenwerking met foodwatch International en voert effectieve campagnes op Europees niveau om verbeteringen teweeg te brengen – niet alleen voor Nederlandse consumenten, maar voor 500 miljoen consumenten in Europa.

TRANSPARANTIE

We communiceren en rapporteren nóg duidelijker over onze werkzaamheden, resultaten en impact.

ORGANISATIEONTWIKKELING

We scherpen ons beleid en onze processen aan en professionaliseren onze bedrijfsvoering verder conform de richtlijnen van de Erkenningsregeling Goede Doelen.

WEET WAT JE EET!

DONEER NU

Omdat foodwatch geen geld aanneemt van de voedingsindustrie en geen overheidssubsidie ontvangt, zijn wij aangewezen op donaties.

Elke bijdrage helpt, ook met eenmalige donaties zijn we heel blij. Maar wil je onze lange adem mogelijk maken? Word dan donateur. Daarmee kan foodwatch jouw recht op eerlijk, veilig en gezond voedsel ook in de toekomst veiligstellen: weet wat je eet!

Ga snel naar foodwatch.org/nl/doneren. Je kunt uiteraard ook zelf geld overmaken naar NL43 TRIO 0390 3757 64 t.n.v. Stichting foodwatch Nederland te Amsterdam. Alvast bedankt!

D

THE ORANGE PAGES

SAMENVATTING FINANCIËLE RESULTATEN 2017

Foodwatch is onafhankelijk en ontvangt geen subsidie van overheden of de Europese Unie, of bijdragen uit de voedselindustrie. Dankzij onze donateurs kunnen wij onze campagnes blijven voeren. In 2017 ontving foodwatch €424.437 aan particuliere donaties, €196.900 van ideële fondsen (voor projectvoorstellen) en €996 uit acties van derden. Tevens heeft foodwatch Duitsland giften beschikbaar gesteld, bestemd voor de organisatiegroei en –ontwikkeling, voor Nederlandse bijdragen aan internationaal onderzoek, en voor de handelscampagne die wij internationaal voeren. Deze giften bedroegen in totaal €117.187. In februari 2017 is nog een lening van €25.000 door foodwatch Duitsland verstrekt, die betrekking heeft op het negatieve resultaat van 2016. We wisten 2017 af te sluiten met een positief resultaat: een nieuwe lening van foodwatch Duitsland is niet nodig geweest.

VERMOGENSBEHEER EN BESTEDINGSBELEID

foodwatch Nederland verkeert nog in de opbouwfase naar financiële zelfstandigheid, waardoor het eigen vermogen vooralsnog negatief is. foodwatch Nederland zal naar verwachting vanaf 2018 voldoende eigen middelen geworven hebben, waardoor een negatief resultaat niet meer aangevuld hoeft te worden met een lening van foodwatch Duitsland. We streven naar een continuïteitsreserve ter hoogte van een half jaar de kosten van de werkorganisatie. Hiermee voldoet foodwatch dan aan de richtlijn ‘Financieel Beheer Goede Doelen’. Onze inkomsten besteden we zoveel mogelijk in hetzelfde boekjaar aan de doelstelling. Soms krijgt foodwatch een geoormerkt bedrag vooruitbetaald; dit geld zetten we op een spaarrekening. foodwatch belegt niet met middelen die haar ter beschikking worden gesteld.

BEKNOPT FINANCIËEL OVERZICHT (IN EURO'S)

	Realisatie 2017	Budget 2017	Realisatie 2016	Budget 2018
BATEN				
Baten van particulieren	424.437	463.986	344.339	510.549
Baten van verbonden organisaties zonder w.str.	117.187	100.000	84.640	53.000
Baten van andere organisaties zonder winststr.	196.900	181.000	27.100	225.000
Baten van loterijorganisaties	996	0	407	0
Som van de geworven baten	739.520	744.986	456.486	788.549
Baten van bedrijven in natura	487.643	0	0	408.264
Overige baten	168	1.800	1.330	0
Som der baten	1.227.331	746.786	457.816	1.196.813
LASTEN				
Besteed aan doelstelling(en)				
Onderzoek	180.533	88.718	71.270	168.516
Informatie	451.333	221.794	178.176	421.290
Beleidsbeïnvloeding	270.801	133.076	106.906	252.774
	902.667	443.588	356.352	842.580
Wervingskosten	137.023	135.563	134.182	167.374
Beheer en administratie	151.191	161.635	109.725	169.086
Som der lasten	1.190.881	740.786	600.259	1.179.040
Resultaat	36.450	6.000	-142.443	17.773
Bestedingspercentage	74%	59%	78%	70%

BALANS PER 31 DECEMBER 2017 (NA RESULTAATBESTEMMING IN EURO'S)

	31-dec-17	31-dec-16
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
Software	8.197	11.779
	8.197	11.779
Materiële vaste activa		
Verbouwingen	4.173	5.237
Inventaris	9.854	10.645
	14.027	15.882
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	0	5.014
Overige vorderingen	10.359	15.024
	10.359	20.038
Liquide middelen	75.089	17.102
	75.089	17.102
TOTAAL	107.672	64.801
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Continuïteitsreserve	-532.751	-569.201
	-532.751	-569.201
LANGLOPENDE SCHULDEN		
Lening foodwatch Duitsland	575.000	550.000
Vooruit ontvangen donaties langlopend	6.000	
	581.000	550.000
KORTLOPENDE SCHULDEN		
Crediteuren	16.463	32.883
Belastingen en sociale verzekeringen	11.765	8.446
Overige schulden	31.195	42.674
	59.423	84.003
TOTAAL	107.672	64.801

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017 (IN EURO'S)

	Realisatie 2017	Budget 2017	Realisatie 2016
BATEN			
Baten van particulieren	424.437	463.986	344.339
Baten van verbonden organisaties zonder w.str.	117.187	100.000	84.640
Baten van loterijorganisaties	996	0	27.100
Baten van andere organisaties zonder winststr.	196.900	181.000	407
Som van de geworven baten	739.520	744.986	456.486
Baten van bedrijven in natura	487.643		
Overige baten	168	1.800	1.330
Som der baten	1.227.331	746.786	457.816
LASTEN			
Besteed aan doelstelling(en)			
Onderzoek	180.533	88.718	71.270
Informatie	451.333	221.794	178.176
Beleidsbeïnvloeding	270.801	133.076	106.906
	902.667	443.588	356.352
Wervingskosten	137.023	135.563	134.182
Beheer en administratie	151.191	161.635	109.725
Som der lasten	1.190.881	740.786	600.259
RESULTAAT	36.450	6.000	-142.443
Toevoeging /onttrekking aan Continuïteitsreserve	36.450	6.000	-142.443

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn Verslaggeving voor de Fondsenwervende Instellingen (RJ 650) van de Raad voor de Jaarverslaggeving versie 2016. Doel van de richtlijn is inzicht te geven in de kosten van de organisatie en besteding van de gelden in relatie tot het doel van de organisatie.

• Verslaggevingsperiode

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en een verslagperiode van een jaar. Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar.

• Doelstelling

Foodwatch is een consumentenrechtenorganisatie met als doel het aan de kaak stellen van misstanden in de voedingsindustrie, en het opkomen van de rechten van consumenten op gezond, eerlijk en veilig voedsel en om te weten wat je eet.

• Vestigingsplaats Amsterdam

• Continuïteit

De stichting heeft een positief resultaat gerealiseerd van €36.450. de langlopende en kortlopende schulden van de stichting overstijgen de totale activa met €532.751. Dit uit zich in een negatieve continuïteitsreserve. Door toevoeging van het resultaat van 2017 aan de continuïteitsreserve is deze gestegen van € -569.201 in 2016 naar € -532.751 in 2017. De negatieve continuïteitsreserve is ontstaan doordat in de afgelopen jaren fors is geïnvesteerd in de naamsbekendheid en het creëren van een sterke foodwatch organisatie in Nederland. Deze aanloopkosten zijn gefinancierd door foodwatch Duitsland. foodwatch Duitsland heeft aangegeven de verstrekte,

achtergestelde, financiering niet op korte termijn te zullen opeisen. Met foodwatch Duitsland is afgesproken dat groei en professionalisering prioriteit hebben. foodwatch Nederland is derhalve voornemens de lening in 10-15 jaar af te lossen. In 2018 zal eventuele financiering door foodwatch Duitsland in de vorm van een donatie worden ontvangen. Daarnaast heeft foodwatch Nederland van de Adessium Foundation voor 2017-2019 een subsidie van €450.000 ontvangen, waarmee geïnvesteerd kan worden in verdere zelfredzaamheid. Hiervan is in 2017 een bedrag van € 153.000 ontvangen. De jaarrekening is derhalve opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling van de stichting.

• Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend

met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De baten en lasten worden toegekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's.

• Materiële en immateriële vaste activa

De materiële en immateriële activa worden gewaardeerd tegen de kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Inventaris 20% op jaarbasis

Verbouwingen 20% op jaarbasis

Informatie technologie 20% op jaarbasis

• Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid. De voorzieningen worden bepaald door beoordeling van individuele vorderingen.

• Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de stichting.

• Reserves

De jaarrekening is opgesteld op basis van een

continuïteitsveronderstelling. Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de fondsenwervende instelling ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen.

• Langlopende en kortlopende schulden

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Aflossingsverplichtingen voor de komende jaren op de langlopende schulden zijn niet aan de orde.

• Baten eigen fondsenwerving, donaties en giften

Deze opbrengsten worden verantwoord in het jaar van ontvangst.

• Baten van loterijorganisaties

De bijdragen van loterijorganisaties worden verantwoord in en toegekend aan het boekjaar waarin ze zijn toegezegd.

• Besteed aan doelstelling

Bestedingen worden als last opgenomen in het jaar waarin de prestatie is geleverd.

• Wervingskosten

In de wervingskosten zijn inbegrepen alle kosten die gemaakt zijn om de totale baten uit eigen fondsenwerving te realiseren, te weten de directe verwervingskosten en de met de fondsenwerving verband houdende uitvoeringskosten van de organisatie.

• Resultaten

Resultaten worden bepaald door het verschil tussen baten en alle corresponderende kosten, die aan dat jaar kunnen worden toegewezen. De kosten worden bepaald middels de aan het jaar toegewezen activiteiten.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2017 (IN EURO'S)

	Software	Verbouwingen	Inventaris	Totaal
VASTE ACTIVA				
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA				
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2017				
Aanschafwaarde	17.909			
Gecumuleerde afschrijvingen	-6.130			
Boekwaarde	11.779			
VERANDERINGEN IN HET LOPENDE JAAR				
Investerings	0			
Afschrijvingen	-3.582			
	-3.582			
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2017				
Aanschafwaarde	17.909			
Gecumuleerde afschrijvingen	-9.712			
Boekwaarde	8.197			
MATERIËLE VASTE ACTIVA				
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2017				
Aanschafwaarde	5.326	25.543		30.869
Gecumuleerde afschrijvingen	-88	-14.899		-14.987
Boekwaarde	5.238	10.645		15.882
VERANDERINGEN IN HET LOPENDE JAAR				
Investerings	0	1.548		1.548
Desinvestering	0			
Afschrijvingen	-1.065	-2.338		-3.403
Desinvestering afschrijvingen	0			
	-1.065	-790		-1.855
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2017				
Aanschafwaarde	5.326	27.091		32.417
Gecumuleerde afschrijvingen	-1.153	-17.237		-18.390
Boekwaarde	4.173	9.854		14.027

In 2017 is alleen geïnvesteerd in een nieuw telefoonsysteem. De afschrijvingspercentages zijn:
Software: 20% op jaarbasis, inventaris: 20% op jaarbasis, verbouwingen: 20% op jaarbasis

VLOTTENDE ACTIVA

VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-dec-17	31-dec-16
Debiteuren	0	5.014
Borgsommen	0	0
Vooruitbetaalde kosten	10.359	12.748
Overige vorderingen	0	2.276
	10.359	20.037

LIQUIDE MIDDELEN

	31-dec-17	31-dec-16
Triodosbank, spaarrekening	50.000	548
Triodosbank, lopende rekening	9.433	11.678
Triodosbank, donateursrekening	15.488	4.831
Kas	168	45
	75.089	17.102

EIGEN VERMOGEN

CONTINUÏTEITSRESERVE

	31 dec 17	31 dec 16
Positie per 1 januari	-569.201	-426.758
Overschot/tekort in het jaar	36.450	-142.443
Positie per 31 december	-532.751	-569.201

LANGLOPENDE SCHULDEN

	31 dec 17	31 dec 16
Lening foodwatch Duitsland	575.000	550.000
Vooruit ontvangen donaties langlopend	6.000	
	581.000	550.000

De rente op de langlopende lening ad 575K van foodwatch Duitsland betreft 0%.

In februari 2017 is nog een bedrag van 25K ontvangen dat betrekking heeft op het resultaat 2016. Er zijn geen terugbetalingen gedaan en geen aflossingsverplichtingen van toepassing. In 2017 is er verder geen lening van foodwatch Duitsland ontvangen en de verwachting is dat dit voor 2018 ook niet het geval zal zijn.

KORTLOPENDE SCHULDEN

CREDITEUREN

	31-dec-17	31-dec-16
Crediteuren	16.463	32.883
	16.463	32.883

BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN

	31-dec-17	31-dec-16
Belastingen en premies sociale verzekeringen	11.765	8.446
	11.765	8.446

OVERIGE SCHULDEN

	31-dec-17	31-dec-16
Overige schulden	8.541	9.717
Reservering vakantiegeld	15.654	11.557
Vooruit ontvangen bedragen	7.000	21.400
	31.195	42.674

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

	Realisatie 2017	Budget 2017	Realisatie 2016
INKOMSTEN UIT EIGEN FONDSENWERVING			
Baten van particulieren	424.437	463.986	344.339
Baten van verbonden org. zonder w.str.	117.187	100.000	84.640
Baten van loterijorganisatie	996	0	407
	542.620	563.986	429.386

De baten van particulieren zijn met 23% gestegen, een absolute stijging van €80.098. foodwatch Duitsland heeft de organisatiegroei en -ontwikkeling wederom gesteund en laatste jaar) een campaigner voor het TTIP-project gefaciliteerd.

BATEN VAN ANDERE ORGANISATIES ZONDER WINSTSTREVEN

	2017	2016	2015
Adessium	153.000	153.000	0
Fred Foundation	21.400	18.000	13.600
St. Oude Rande Fundatie	10.000	10.000	10.000
Stichting A & A	12.500	0	3.500
	196.900	181.000	27.100

foodwatch Nederland heeft een meerjarensubsidie toegezegd gekregen van St. Adessium voor de periode 2017-2019 van in totaal €450.000. Het te deel is in 2017 ontvangen. Ook heeft foodwatch Nederland een viertal grote subsidies van andere stichtingen mogen ontvangen.

	2017	2016	2015
Som van de geworven baten	739.520	744.986	456.486

DIVERSEN BATEN

	2017	2016	2015
Baten van bedrijven in natura	487.643		
Overige baten	168	1.800	1.330
	487.811	1.800	1.330

Vanaf 2017 worden de inkomsten in natura verantwoord in de jaarrekening onder 'Baten van bedrijven in natura'. Naast GoogleGrants t.w.v. € 387.043 heeft foodwatch tweemaal een NRC CharityAward gewonnen, beide goed voor een dubbele pagina-grootte advertentie in het NRC en NRC-Next, met een totale waarde €100.600.

WERVINGSKOSTEN

	2017	2016	2015
Telemarketing en online werving	76.114	66.000	76.710
Administratie van donateurs	21.656	27.300	22.222
	97.770	93.300	98.932

De verhouding wervingskosten ten opzichte van de baten in 2017 is 13%. In 2016 was dat 22%. Dit is een ruime verbetering van 2017 t.o.v. 2016.

CAMPAGNES EN MEDIA

	2017	2016	2015
Campagnes	116.216	110.000	104.883
Advertentiekosten in natura	487.643		0
Media	40.183	55.130	42.844
	644.042	165.130	147.727

foodwatch heeft meer aan haar campagnes kunnen besteden door strak te sturen op de andere kosten.

PERSONEELSKOSTEN

	2017	2016	2015
Bruto salaris	294.964	308.200	221.490
Sociale verzekeringen	50.426	54.090	36.628
Pensioenen	10.902	11.600	8.181
Overige personeelskosten	19.941	22.940	14.691
	376.233	396.830	280.990

Op 31 december 2017 waren er 7 medewerkers in dienst bij foodwatch, gemiddeld waren er 5,5 fte in dienst in 2017. De bestuurders van stichting foodwatch hebben geen salaris of vergoeding voor hun werkzaamheden ontvangen.

HUISVESTINGSKOSTEN

	2017	2016	2015
Huur	19.523	20.400	18.153
Schoonmaak	4.593	3.600	3.326
Overige huisvestingskosten	1.564	1.224	2.635
	25.680	25.224	24.114

KANTOOR- EN ALGEMENE KOSTEN

	2017	2016	2015
Reiskosten	15.151	14.000	9.438
Representatie	345	469	668
Bestuurskosten	531	510	172
Contributies en abonnementen	1.478	1.122	1.090
Telefoon	1.377	357	870
Administratie	5.220	4.420	2.754
Accountantskosten	5.108	6.120	6.094
Bankkosten	211	1.020	325
Overige kosten	10.750	32.284	20.965
	40.171	60.302	42.376

In 2017 heeft foodwatch de kosten weten te beheersen.

AFSCHRIJVINGSKOSTEN

	2017	2016	2015
Software	3.582	0	3.582
Verbouwingen	1.065	0	89
Inventaris	2.338	0	2.449
	6.985	0	6.120

In 2017 is er alleen geïnvesteerd in een nieuw telefoonsysteem.

TOELICHTING LASTENVERDELING

	Besteed aan doelstellingen			Wervingskosten	Beheer & administratie
	Onderzoek	Informatie	Beleidsbeïnvloeding		
Media en campagnes	128.808	322.021	193.213		
Wervingskosten				97.770	
Personeelskosten	44.409	111.023	66.614	33.702	120.485
Huisvestingskosten	3.032	7.578	4.547	2.300	8.223
Kantoor- en algemene kosten	3.460	8.650	5.190	2.625	20.246
Afschrijvingen	824	2.061	1.237	626	2.237
	180.533	451.333	270.801	137.023	151.191

	Realisatie	Budget	Realisatie	Budget
	2017	2017	2016	2018
Media en campagnes	644.042	165.130	147.727	550.270
Wervingskosten	97.770	93.300	98.932	123.008
Personeelskosten	376.233	396.830	280.990	394.541
Huisvestingskosten	25.680	25.224	24.114	26.629
Kantoor- en algemene kosten	40.171	60.302	42.376	84.592
Afschrijvingen	6.985	0	6.120	0
	1.190.881	740.786	600.259	1.179.040

TOELICHTING

De administratieve grondslagen komen overeen met de voorgaande jaren.

De verdeling van de kosten over de doelstellingen 'Onderzoek', 'Informatie' en 'Beleidsbeïnvloeding' is op basis van de volgende criteria vastgesteld:

* direct toerekenbare kosten worden direct toegerekend;

* niet direct toerekenbare kosten worden toegerekend aan de hand van een berekening van de brutoloonkosten. Deze zijn gewogen aan de hand van de activiteiten door medewerkers besteed.

Wervingskosten' en 'Beheer en administratie' zijn op overeenkomstig wijze toegerekend.

Het doel van foodwatch is om volledige transparantie binnen de voedselketen te realiseren en consumenten te beschermen tegen gezondheidsrisico's en fraude. Alle inspanningen en kosten om financiële steun voor de organisatie te realiseren zijn samengebracht onder wervingskosten. In 2017 investeerden we in het verkrijgen van baten middels werving van donateurs en het indienen van projectvoorstellen bij vermogensfondsen.

Onder beheer en administratie staan de doorberekende kosten benodigd voor management, planning & control, en administratie. Hoewel essentieel, dragen deze kosten noch bij aan de doelstellingen, noch aan de fondsenwerving.

Verdeling directe kosten ad doelstelling obv % jaarrekening 2017

Onderzoek	20%
Informatie	50%
Beleidsbeïnvloeding	30%

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting foodwatch Nederland te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de op bladzijde 48 tot en met bladzijde 56 in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting foodwatch Nederland per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650: Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting foodwatch Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag (Deel A tot en met deel D);

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip,

verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650: Fondsenwervende organisaties.

C. BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650: Fondsenwervende Organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

's-Hertogenbosch, 29 juni 2018

Baker Tilly Berk N.V.

Was getekend,

drs. M. de Rouw RA

FOODWATCH NEDERLAND / DE WITTENSTRAAT 25 / 1052 AK AMSTERDAM / NEDERLAND
020 774 1079 / FOODWATCH.ORG/NL / CONTACT@FOODWATCH.NL